

Tóth Anikó Panna – R. Fedor Anita: A szimulációk alkalmazásának lehetőségei a szociális munka oktatásában és gyakorlatában

Absztrakt

A szociális munkás oktatásában, a szakemberek továbbképzésében, valamint a szociális munka gyakorlati eszközeként is alkalmazhatók a szimulációs technikák. A nemzetközi tapasztalatok szerint a szociális munka szimulációkban való részvétellel a hallgatók több gyakorlatot szerezhettek, fejleszthetik készségeiket, visszajelzést kaphatnak, és magabiztosakká és kompetenssé válhatnak, még mielőtt elkezdenének szolgáltatást nyújtani az ügyfeleknek (SUNARICH és ROWAN, 2017). A szimuláció típusai az egyszerű szimulációk, a sztenderdizált kliensek, a nagyszabású, több résztvevős szituációk, például szegénység vagy reintegrációs szimulációk, számítógépes programok és a virtuális valóság használatával végzett szimulációk (http 1), de ide sorolhatjuk a szimulációs társasjátékokat vagy interaktív színházi előadásokat is. A tanulmányban számos példát és jó gyakorlatot mutatunk be, és megvizsgáljuk a szimulációk alkalmazásának lehetséges előnyeit.

Kulcsszavak: szimuláció, szociális munka, oktatás, képzés, gyakorlat

Abstract

Simulation techniques can also be used in the education of social work students, in the further training of professionals, and as a practical tool for social work. According to international experience, by participating in social work simulations, students can gain more practice, develop skills, receive feedback, and become confident and competent before they start providing services to clients (SUNARICH & ROWAN, 2017). Types of simulation are simple simulations, standardized clients, large-scale, multi-participant situations such as poverty or reintegration simulations, computer programs and simulations using virtual reality (http 1), but we can also include simulation board games or interactive theater performances. In the study, we present several examples and good practices and examine the possible benefits of using simulations.

Keywords: simulation, social work, education, training, practice

Bevezetés

A felsőoktatásban és különösen az orvos- és egészségtudományi képzésekben a szimulációnak, mint módszertannak több évszázados múltja van, gondoljunk például a különféle szemléltető eszközök, anatómiai modellek alkalmazására (BOGÁR és munkatársai, 2020). A szimulációs oktatás széles körben elterjedt világszerte és hazánkban is, sok tapasztalat halmozódott fel ezzel kapcsolatosan. Társadalomtudományi területen, szociális munka képzésekben talán¹ kevésbé használják ezeket a módszereket az oktatók és a gyakorló szakemberek, bár a nemzetközi tanulmányokat és szakmai híreket olvasva az utóbbi években egyre több ilyen programmal, kezdeményezéssel lehet találkozni. Ebben a tanulmányban a szimulációs oktatás jellemzőit mutatjuk be, valamint azt, hogy mi a relevanciája ennek a szociális munka képzésében és gyakorlatában, milyen előnye lehet az alkalmazásának, majd néhány jó gyakorlatot ismertetünk röviden.

Hogyan zajlik a szociális munkások képzése jellemzően napjainkban? A szociális munkás képzésekben az elméleti és gyakorlati ismeretek átadására, a szakmai és pszichológiai ismeretek elsajátítására, az önismeret, személyiség és kommunikáció fejlesztésére is nagy hangsúlyt fektetnek. Előzetesen felkészítik a hallgatókat arra, hogy a terepgyakorlaton mire számíthatnak, gyakorolják az interjúkészítést, különböző helyzetgyakorlatokban vesznek részt. Tehát jelentős törekvés van arra vonatkozóan, hogy mielőtt a hallgató klienssel kapcsolatba kerül megfelelő felkészítést kapjon. A terepen, intézményekben az első időszakban csak megfigyelőként van jelen a hallgató, egy tapasztalt tereptanártól lesi el a “mesterség” fortélyait. Ezután a terepgyakorlatok során a tereptanárok irányításával és felügyeletével fokozatosan egyre inkább önállóan dolgoznak, igazi esetek kezelésében, valódi kliensekkel és szakemberekkel történő kommunikációban szereznek tapasztalatot. A gyakorlat után a feldolgozó szemináriumokon megbeszélik a terepi tapasztalatokat, a felmerült etikai kérdéseket és eseteket elemeznek. A hallgató visszajelzést kap a terepen végzett tevékenységéről. Röviden összefoglalva ezzel a – tapasztalataink szerint is – jól működő módszerrel képzik, képezzük a szociális munkásokat. Napjainkban mégis egyre több példát látunk arra, hogy az egyetemek megpróbálják a szociális munkás képzéseket tovább fejleszteni, mégpedig egy újszerű módszerrel, különféle szimulációk alkalmazásával. A későbbiekben részletesen szó lesz arról, hogy miért is indultak el ebbe az irányba, milyen pluszt adhat ez a szakmai fejlődéshez, milyen előnyökkel járhat, de először is röviden tisztázzuk, hogy mi is a szimulációs oktatás!

Mi a szimulációs oktatás, milyen típusai vannak?

A szimulációs oktatás célja a tapasztalati tanulás elősegítése, azonban a szimuláció során csak imitálják a valós helyzeteket (http 1). A szimulációt úgy írhatjuk le, mint „olyan pedagógiát, amely a valós világ egy problémáját használja fel realisztikus környezetben a kritikai gondolkodás, a problémamegoldás és a tanulás elősegítésére” (NIMMAGADDA és MURPHY, 2014: 540). A szimulációs oktatásnak nem célja a hagyományos oktatási módszerek és a terepgyakorlatok teljes kiváltása. A hallgatók készségeinek és magabiztosságának fejlesztésére, a munka lépéseinek begyakorlására szolgál, és segítségével olyan helyzetekkel, speciális problémákkal is találkozhatnak a hallgatók, mellyel sok terepgyakorlati intézményben nem lenne lehetőségük megismerkedni.

¹ Vannak országok, ahol már a szociális munkás képzésekben is széles körben elterjedt a szimulációs oktatás. Például egy friss, 2023-as ausztrál kutatás eredményei szerint a válaszadó 20 egyetem szociális munkás képzéseinek 75%-ában már használják a szimulációkat a kurzusok legalább egy részében, ezek közül a túlnyomó többsége (86%) már évek óta használja azokat. Az 5 egyetem közül, ahol még nem használják a szimulációs oktatást, 3 azt mondta, hogy a közeljövőben tervezi a bevezetését (SHLONSKY és munkatársai, 2024).

A szimulációs oktatás típusait Laurel Iverson Hitchcock Social Work Today-ben megjelent kiváló cikke ([http 1](http://1)) alapján ismertetjük. Az ún. szimulált vagy sztenderdizált kliensek² a legelterjedtebb szimulációs típus, amelyet a szociális munka képzésekben alkalmaznak. Ezekben a klasszikus szerepjátékokhoz hasonlóan egy jól felkészített laikus vagy egy színész egy konkrét klienshelyzetet jelenít meg sztenderdizált módon. A cél az, hogy a sztenderdizált klienseket megkérdező hallgatók pontosan ugyanazokkal az információkkal és tapasztalatokkal találkozzanak, az egyetlen különbség az, hogy a hallgató hogyan reagál a helyzetre, a sztenderdizált kliensekre ([http 1](http://1)). A szimulációk helyszíne nem feltétlen a tanterem, sőt többnyire nem az, nagyon gyakran a valós életet reprezentáló helyszíneken, például egy egészségügyi vagy szociális intézményben zajlanak, hiszen a cél, hogy minél inkább valósnak tűnjön a helyzet. A legjobb szimulációs tapasztalatok gyakran friss, valós eseteken alapulnak. A szimulációban résztvevő szakembereket arra kéri, hogy ugyanúgy járjanak el, mint általában munkájuk során. A hallgatók jövőbeli szakmai szerepüknek megfelelően vannak jelen, és a szimulált élményt valós helyzetként kezelik ([http 1](http://1)). Ahogyan említettük, az, hogy a klienseket ki játssza el, az változó, van ahol felkészített szereplők, akár önkéntesek vagy hallgatók személyesítik meg, és van ahol színészeket alkalmaznak. Az ezzel kapcsolatos kérdésekről, dilemmákról még szintén lesz szó a későbbiekben.

A sztenderdizált kliensek mellett többféle más szimulációs oktatási technika is létezik, például az egyszerű szimulátorok, modellek vagy próbababák használata régóta bevett gyakorlat az orvos- és egészségügyi képzésekben. Ilyen valóság-hű szimulátorokon gyakorolják a hallgatók például az ápolási feladatok elvégzését. Ezeket a próbababákat akár számítógép is vezérelheti. A próbababák kevésbé elterjedtek a szociális munka oktatásában, de a szociális munkás hallgatók is találkozhatnak próbababákkal olyan szimulációkban, ahol több szakma gyakorlatai vannak jelen, csapatban dolgoznak, például egészségügyi területen ([http 1](http://1)).

Szimulációkra számítógépes programokat és a virtuális valóságot is lehet használni. A jövőben a mesterséges intelligencia, VR és robottechnológia fejlődésével vélhetően még több lehetőség fog megnyílni a képzésekben is a szimulációk használatára.

A szociális munka oktatásában és gyakorlatában használt szimulációk típusait az 1. táblázatban foglaljuk össze.

1. táblázat. A szociális munka oktatásában és gyakorlatában használt szimulációk típusai.

Szimulációk a szociális munka oktatásában és gyakorlatában:
Egyszerű szimulátorok: modellek, próbababák
Szimulált / sztenderdizált kliensek
Számítógépes programok, online felületek, virtuális szimulációk VR, kiterjesztett vagy kevert valóság használata, immerzív élmények
Nagyszabású, sokrésztvevős szimulációk szegénység, hajléktalanság, reintegrációs szimulációk társasjátékok, interaktív színházi programok
Szimuláció alapú értékelés szociális munkára adaptált OSCE

Forrás: saját szerkesztés

² egészségügyi képzésekben a standardizált/szimulált páciens/beteg kifejezéseket használják (EKLICS és KOPPÁN, 2020)

Fontos megemlíteni, hogy a szimulációk nemcsak a szociális munkások képzésében használhatóak, hanem a szimuláció a szociális munka eszköze is lehet, hiszen például vannak olyan típusai, melyek alkalmasak lehetnek a társadalom érzékenyítésére is. Ilyenek a nagyszabású, sok résztvevős szimulációk, amelyben a résztvevők a saját bőrükön érezhetik, hogy mit élnék át a hátrányos helyzetű csoportokhoz, kisebbségekhez tartozók (http 1).

Mi indokolhatja a szimulációs technikák alkalmazását a szociális munka képzésekben?

A hallgatók terepgyakorlatai nagyon változó minőségben zajlanak, hiszen a fogadóintézmények nem rendelkeznek azonos erőforrásokkal. Sok intézményben, bár fogadják a hallgatókat gyakorlatra, nem feltétlenül tudják a megfelelő körülményeket biztosítani, nem mindig tudnak elég felügyeletet, irányítást biztosítani a hallgatóknak. Például a torontói egyetem oktatóinak tapasztalata szerint „A szociális munkás hallgatóknak nincs elegendő közvetlen gyakorlati lehetőségük a terepen, ritkán figyelik meg a tereptanárok gyakorlatát, és ritkán figyelik meg az ő gyakorlatukat. Ez azt jelenti, hogy a hallgatók nem kapnak visszajelzést arról, hogy milyen mértékben demonstrálták a szociális munka gyakorlati kompetenciáikat” (KOURGIANTAKIS és munkatársai, 2020: 433). A szociális munka terepgyakorlati oktatásának korlátai közt megemlíthetjük, hogy szakmailag bármennyire is magas színvonalú munka folyik egy-egy intézményben, természetesen nem minden intézményben dolgoznak mindenféle klienscsoporttal, nem mindenhol alkalmazzák a szociális munka valamennyi módszerét. Az is elmondható, hogy egy nagyvárosi és egy vidéki környezetben más gyakorlati lehetőségek, más kihívások, problémák vannak. Néhány, a kliensek által tapasztalt probléma olyan ritka, hogy a hallgatók nem ismerik meg a legjobb gyakorlatokat, vagy hiányoznak lehetőségeik a kompetencia fejlesztésére (http 1). Mindezek kapcsán meg kell jegyeznünk, hogy a felsőoktatási intézmények lehetősége és felelőssége a megfelelő terepgyakorlati intézmények és tereptanárok kiválasztása; ezzel lehet garantálni a gyakorlatok megfelelő minőségét. A gyakorlatszervezés során az egyetemek törekednek arra, hogy a hallgatók a szociális munka minél többféle módszerét, klienskörét ismerjék meg az ellátórendszer különféle szolgáltatásaiban, de mégis lehet olyan terület, melybe a képzés során nem sikerül személyesen tapasztalatot szerezni a hallgatónak. A nehézségek vagy limitációk többnyire még a leggondosabb előkészítés és monitorozás esetén is előfordulhatnak.

A szimulációk éppen ezekre kínálnak megoldást, segítenek kezelni a szociális munkások képzésének jellegzetes korlátait. „A szociális munka szimulációi lehetővé teszik a hallgatók számára, hogy megtanulják, hogyan integrálják a szociális munka elméletét, tudását, készségeit és értékeit a gyakorlatban. Ennek a pedagógiának a terepen való alkalmazása lehetőséget biztosít a hallgatóknak a klinikai készségek gyakorlására és a reflektív gyakorlati tevékenységekben való aktív részvételre, így sokkal magabiztosabbnak és kompetensebbnek érezhetik magukat, amikor elkezdnek szolgáltatásokat nyújtani az ügyfeleknek.” (SUNARICH és ROWAN, 2017: 1). A szimulációs, evidencia-alapú oktatás nem válthatja ki teljes mértékben a terepgyakorlatokat, de alkalmazásával garantálni lehet, hogy bizonyos esetekkel, helyzetekkel minden hallgató találkozzon, lehetőségük legyen a gyakorlásra, megfigyeljék a munkájukat, megfelelő visszajelzéseket kapjanak és a készségeik fejlesztése mérhetően és azonos színvonalon megtörténjen.

A szimulációk alkalmazásának a COVID-19 járványhelyzet adott egy nagy lökést, hiszen a lezárások, korlátozások miatt nagyon sokszor nehézkes volt a terepgyakorlat megtartása és a kliensekkel való kapcsolattartás, ezért több egyetem is elkezdett szimulációkat alkalmazni (http 6, HARRIS és NEWCOMB, 2023).

A szimulációk nemcsak az egyetemi hallgatók oktatásában, hanem a szociális munkával foglalkozó szakemberek továbbképzésében is alkalmazhatók, illetve ahogyan már említettük, a szociális munka eszközei is lehetnek.

Mire kell odafigyelni a szimulációk tervezése, lebonyolítása kapcsán?

A szimulációk kapcsán nagyon fontos a megfelelő előkészítés, hogy a hallgatók és más résztvevők megfelelő felkészítést és tájékoztatást kapjanak. Képzett és megfelelő szakértelemmel rendelkező oktató részvétele feltétlenül fontos, meg kell beszélni a hallgatókkal, hogy mit tapasztaltak a szimuláció során, fel kell dolgozni az élményeiket, meg kell vitatni a felmerülő kérdéseket, a bizonytalanságokat, útmutatást és segítséget kell adni a hallgatóknak arra vonatkozóan, hogy miben kell még fejlődniük. Nagyon fontos, hogy a hallgató érezze, hogy megfelelő támogatást kap, egy védett környezetben gyakorolhat és a kapott visszajelzések alapján kompetenciái fejlődhetnek. Elegendő időt és teret kell biztosítani a feldolgozásra, konzultációkra ([http 1](http://1)).

A megismert külföldi példák, jó gyakorlatok, szimulációk sok ötletet adhatnak, inspirációt jelenthetnek, azonban jellemzően nem vehetőek át egy az egyben, hiszen mások a kihívások és a lehetőségek, a tipikus problémák, különbözőek az ellátórendszerek, a jogszabályi háttér, tehát a szimulációkat a magyar viszonyokra kell adaptálni.

Általában interdiszciplináris együttműködésre van szükség a szociális munka és a geriátriai szimulációk létrehozásához. Ahogy majd az alábbiakban bemutatott példákból is látszik, a szimuláció típusától függően gyakran nem csak a pedagógusok, az egészségügyi, a mentálhigiénés és a szociális szakemberek együttműködésére lehet szükség, hanem akár mérnökök, dizájnerek, más művészek, kommunikációs szakemberek, informatikusok, színészek tudása, részvétele is fontos lehet a sikerhez.

Jó gyakorlatok

A következő részben szimulációs oktatási megoldásokat mutatunk be, a szociális munka képzéséből és gyakorlatából származó példákat, jó gyakorlatokat ismertetünk röviden. Ezzel szeretnénk demonstrálni, hogy milyen sokszínű, széles körben alkalmazható módszerről van szó.

Szimuláció alapú tanítás és tanulás

Az első példa a Torontói Egyetemen alkalmazott “Szimuláció-alapú tanítási és tanulási módszer”, amely felkészíti a hallgatókat a szociális munka gyakorlatára. A szimuláció során a hallgatók a szociális munkás szerepét töltik be, interjút készítenek egy szimulált klienssel. A szimuláció alapú tanulás során úgy gyakorolhatnak, hogy a valódi ügyfelekre ez semmiféle kockázatot nem jelent, megfelelő oktatói visszajelzést kapnak a gyakorlatról, valamint írásban és szóban reflektálnak a gyakorlatukra (BOGO és munkatársai, 2014; KOURGIANTAKIS és munkatársai, 2019).

A hallgatók visszajelzése nagyon pozitív a programról, úgy látják, hogy az ennek köszönhető magabiztosság, önbizalom növekedés felbecsülhetetlen érték. Mielőtt találkoztak volna első ügyfeleikkel, már gyakorolták az emberekkel és speciális problémákkal való munkát, a gyásztól a szenvedélybetegségeken át a krónikus egészségi állapotokig. Nagy tapasztalatot szereznek a komplex problémák felmérésében, kísérletezhetnek, kipróbálhatják, hogy a különböző

reakciókra hogyan reagálnak, pályakezdőként így tudatosabbak és hatékonyabb munkát végeznek (http 2).

Szimulációt a Torontói Egyetemen értékelésre is használnak. Az első éves szociális munka mesterképzésben résztvevő hallgatók a gyakorlat megkezdése előtt szimuláció alapú értékelésen vesznek részt, a szociális munkára adaptált objektív strukturált klinikai vizsgán (Objective Structured Clinical Examination, rövidítve OSCE). A módszer a hallgatók általános szociális munka kompetenciájának felmérésére szolgál (BOGO é.n., BOGO és munkatársai, 2014).

Gyakorló Péntekesek – Torontói Egyetem

A Torontói Egyetemen 2015-ben Toulia Kourgiantakis professzor indította el a gyakorló péntekeseket (Practice Fridays), hogy a hallgatóknak több tantermi gyakorlati lehetőséget biztosítsanak szimulált kliens segítségével. Ez egy önkéntes oktatási tanulási lehetőség a szociális munka mesterképzésbe járó első évfolyamos hallgatói számára, amelynek célja az alapkompenciák, különösen a kommunikációs és interjúkészítési készségek, valamint az értékelési készségek fejlesztése szimulált klienssel. Minden gyakorló pénteken 10-12 hallgató, egy facilitátor (professzor, oktató vagy doktorandusz), egy közösségi szociális munkás vagy terepitanár és egy szimulált/sztenderdizált kliens (színész) vesz részt. Évente körülbelül 160 diák és 20 szociális munkás, terepoktató vesz részt a pénteki gyakorlatokon. A gyakorló szociális munkások megosztják szakmai tapasztalataikat, miközben visszajelzést adnak a hallgatóknak a szimulált kliensekkel készített interjúikról (http 3). A pénteki gyakorlat segíti a tanulókat abban, hogy az interjúk során tudatosabbak legyenek és képessé váljanak saját érzelmeik kezelésére. Megtanulnak konstruktív visszajelzést adni és fogadni. Nagyobb önbizalmuk lesz az interjúk lefolytatása során, megértik a kliensek helyzetét, és megtanulják összekapcsolni az elméletben tanultakat és a gyakorlatot. A hallgatók az interjúk során megfigyelőként és kérdezőként egyaránt tanulnak, hiszen az általuk adott és kapott visszajelzések is nagyon fontosak, valamint a szimuláció végén kitöltött kérdőívek révén is visszajelzést kapnak, épülnek (http 4).

Online platformok, virtuális szimulációk

A COVID-19 járványhelyzetben alternatívát kellett találni a személyes terepgyakorlatokra, emiatt vezette be a New England Egyetem a szociális munka mesterképzésében az ún. Simulation and On-Site (SOS) modellt. Ennek az akkreditált programnak a segítségével a terepgyakorlatuk egy részét egy virtuális, online környezetben teljesítik a hallgatók, ott fejlesztik általános és speciális készségeiket, kompetenciáikat (http 6). A tapasztalatok szerint az online terepgyakorlat lehetősége növeli a hozzáférhetőséget és a program segítségével jobban kontrollálni tudják, hogy a hallgatók milyen készségkészletet sajátítsanak el. A programot a kényszer szülte, de bebizonyosodott, hogy ez egy jó lehetőség az alapvető szociális munka készségek fejlesztésére, a hallgatók képzésére és támogatására (http 7). A hallgatók készségeit az ismétlődő gyakorlás, megfigyelés és visszacsatolás, valamint a gyakorlati készségek értékelése révén fejlesztik (LEE és munkatársai, 2020; KOURGIANTAKIS és munkatársai, 2019; ROGERSON és munkatársai, 2020). A hallgatók magabiztossá válnak és tapasztalatot szereznek, még mielőtt a terepen a közvetlen kliensmunkában részt vennének. Az SOS modell további előnyei között említik, hogy alacsony költségből létrehozható és működtethető, és hogy a hallgatók számára előnyös abból a szempontból is, hogy hozzáférésüket növeli, akadályait csökkenti (tanulás-munka-magánélet összeegyeztetésének támogatása, gondozási terhek könnyebb viselése ezáltal, kevesebb utazási idő stb.) (http 5). A program a partnerszervezetek, gyakorlati intézmények számára is előnyös, hiszen tudják, hogy

milyen készségekkel és alapvető ismeretekkel rendelkeznek biztosan a hallgatók már a terepre lépéskor ([http 6](#)).

Hasonló okból, a koronajárvány miatti lezárások miatt kezdtek el Ausztráliában is innovatív megoldásokat keresni és online gyakorlatokat tartani. Az Ausztráliai Katolikus Egyetemen (ACU) a végzős hallgatók egy kéthetes, 70 órás, 9 forgatókönyv szerint játszódó szimulált gyakorlaton, immerzív élményben vehettek részt (Simulated Placement Experience, kevert-valóság technológián alapuló program). Fontos hangsúlyoznunk, hogy a hallgatók nem "maradtak egyedül", folyamatos visszajelzéseket és nagyon intenzív támogatást kaptak, munkájukat értékelték, végig tutor segítségét igényelheték, részt vettek online egyéni konzultációkon és csoportos szupervízió is. A hallgatói elégedettség felmérésük eredményei alapján elmondható, hogy a hallgatók nagyon jónak találták ezt a programot, úgy látták, hogy ez a tapasztalat fejlesztette gyakorlati készségeiket, sokat tanultak és önbizalmuk nőtt. A pozitív tapasztalatok miatt az egyetemen a jövőben is szeretnék ezt a módszert használni, de szembesültek a limitációkkal is. Nagy nehézség, hogy ez egy járatlan út, még nincsen elegendő szakterület-specifikus szimuláció, nincsenek szabványok, megfelelő fogalmi keretek, egyáltalán erre vonatkozó szakmai, módszertani ajánlások (HARRIS és NEWCOMB, 2023).

A Kognito cég és a Chicago Egyetemen működő NORC kutatóintézet együttműködésében online szimulációkat dolgoztak ki, melyek a hallgatók és gyakorló szakemberek képzésére szolgálnak. A SBIRT (Screening, Brief Intervention and Referral to Treatment, tehát szűrés, rövid intervenció, kezeléshez juttatás, utóbbi akár motiválással, akár a betegút biztosításával) egy evidencia-alapú megközelítés, közegészségügyi képzési program, mely egészségügyi területen dolgozóknak, így orvosoknak, nővéreknek és szociális munkásoknak szól. Célja a problémás szerhasználat felismerése, prevenció, a veszélyeztetettek kiszűrése. A 15-60 perces interaktív szimulációk során a résztvevők kommunikációját fejlesztik, a program weboldalán a virtuális kliensekkel motivációs beszélgetéseket folytatnak és akit szükséges arra bíztatnak, hogy kérjenek segítséget. A mentális állapot felmérése és az öngyilkossági kockázat vagy szándék felismerése is fontos része a programnak ([http 1](#), [http 8](#)).

Az Egyesült Királyságban gyermekjóléti területen fejlesztett ki VR szimulációt a The University of Kentucky College of Social Work (CoSW). A virtuális valóság szimulációt több évtizedes tapasztalattal rendelkező szakemberek tervezték meg, ezzel szeretnék még jobban felkészíteni a hallgatókat és gyakorló szakembereket a gyermekjóléti tevékenységek végzésére. A szimulációban a résztvevők különféle forgatókönyvek szerint virtuális családlátogatásokat végeznek, interjúkat készítenek, felméri a gyermekbántalmazás kockázatait és felismerik a jeleket. A résztvevők tudását ellenőrzik és valós idejű visszajelzést kapnak ([http 9](#)). Ugyanezen a főiskolai karon egy VR-támogató csoportot is indítottak 14-17 éves nevelőszülőknél élő tinédzserek számára. A csoport lehetőséget ad az akár anonim módon történő segítségkérésre azoknak, akik nem tudják elhagyni otthonukat, szociális szorongással küzdenek, vidéken élnek, vagy egyszerűen csak elfoglaltak; ily módon kapcsolatba léphetnek mentorokkal és társaikkal egy biztonságos, támogató környezetben. Az egyik csoportot kifejezetten az LMBTQ+ fiatalok támogatására hozták létre ([http 10](#)).

Az alabamai Montevallo Egyetemen szintén használják a különféle szimulációkat, szerepjátékokat, sztenderdizált klienseket és a virtuális valóságot is az oktatásban. A VR technológia használatával a hallgatók egy csoportos immerzív élményben vehetnek részt, melynek során fejlesztik a hallgatók csoportvezetési készségeit. A virtuális valóságban több kliens van, akiket kérdezhetnek, irányíthatnak a hallgatók. A párbeszédet az egyetemi színjátézcsoport tagjai rögzítették, tették még életszerűbbé ([http 11](#)).

Szimulációk, mint szociális munka eszközei: szegénység, hajléktalanság és reintegráció szimulációk

Vannak nagyszabású, több résztvevős szituációk, mint például a szegénység, a hajléktalanság vagy a reintegrációs szimulációk, amelyek a szociális munkások képzésében, de akár a szociális munka eszközeként is használhatók, hiszen alkalmasak lehetnek a résztvevők szemléletének formálására, egy adott célcsoport helyzetének bemutatására, társadalmi érzékenyítésre.

Egy jó példa erre a Missouri Community Action Network által megrendezett Community Action Poverty Simulation (CAPS), egy szegénységi szimuláció, amely elősegíti a szegénység jobb megértését. A szimuláció során a résztvevők az alacsony jövedelmű családok életébe csöppennek, a gyermekeiket egyedül nevelő szülőktől az idősekig, akik próbálnak túlélni napról napra, gyakran nehéz döntéseket kell meghozniuk. A szimuláció célja az, hogy felhívja a figyelmet a sérülékeny helyzetű lakosság nehézségeire ([http 1](http://1)).

Egy másik példa a Birminghamben, Alabama államban zajló reintegrációs szimuláció. Itt 2022-ben körülbelül 100 diák és szakember vett részt az Alabamai Egyetem és az Egyesült Államok Ügyészsége által szervezett reintegrációs szimulációban. Ez annak az országos programnak a része, amely a börtönből szabadult emberek iránti empátia növelésére irányul, és amivel szeretnék a társadalmi visszailleszkedésüket támogatni. A szimuláció célja az, hogy rávilágítson a rendszer hiányosságaira azáltal, hogy bemutatja azt a káoszt és frusztrációt, amit a börtönből szabadulók átélnek és ami miatt nem tudnak sikeresen visszailleszkedni a társadalomba. A szimuláció az egyetem rekreációs központjának egy nagy edzőtermében zajlik, és egy órás tevékenység. Minden résztvevő kap egy listát azokról a feladatokról, amelyeket a terem körüli állomásokon el kell végezni: látogasson el a pártfogó felügyelői hivatalba, fizesse ki a bírságokat a bíróságon, találjon munkát a munkaügyi hivatalban, vagy helyezkedjen el máshol, ami persze priusszal egyáltalán nem egyszerű. A legtöbb résztvevőnek fogalma sincs mire számíthat. Csakúgy, mint a való világban, egyes résztvevők több erőforrással hagyják el a börtönt, mint mások. A szimuláció négy 12 perces körre oszlik, amelyek mindegyike egy hetet jelent. A cél nem csak az akadályokra való rávilágítás, hanem a lehetséges megoldásokra és a bizonyítékokon alapuló programokra is szeretnék felhívni a figyelmet ([http 5](http://5)). A program fejlesztői rámutatnak, hogy Alabama 14 börtönében több mint 16 000 férfi és nő él és nem kapnak elegendő felkészítést a reintegrációra. Míg az állam rengeteget költ új börtönök építésére, addig a szabadulók készségei jellemzően nem megfelelőek, nincsenek erőforrásaik, a lakhatásuk nem megfelelően megoldott, nem rendelkeznek jogosítvánnyal stb., így reintegrációjuk nem tud sikeresen megvalósulni ([http 5](http://5)). A szociális munkások feladata és felelőssége a döntéshozók és a közvélemény figyelmének felhívása a társadalmi problémákra, igazságtalan helyzetekre, az erőforrások nem megfelelő elosztására; ez a szimuláció ezekhez is hozzájárul.

Hajléktalanság-szimulációkat az Egyesült Államokban sok helyen szerveznek olyan szervezetek, amelyek hajléktalanok ellátásával foglalkoznak. A résztvevők lehetnek egyének, családok, csoportok, akár iskolai osztályok. A szlogen mindenhol hasonló: tölts el egy éjszakát az utcán, vagy éppen a hajléktalanszállón, tapasztald meg, hogy min mennek keresztül a hajléktalanok, hogyan próbálnak túlélni! Beszéljess velük és az őket segítő önkéntesekkel és szakemberekkel, vegyél részt a szegénységi szimuláción! A programok célja a figyelemfelhívás, az empátia és szolidaritás erősítése, az előítéletek lerombolása. A résztvevők gyakran jegyet is váltanak az ilyen programokra, melynek árával a hajléktalanok ellátását támogatják, és sokan közülük később önkéntesként is dolgoznak ezen a területen.

Társasjátékok

Szociopoly - Magyarország

A szociális munkások képzésében, de a társadalmi szemléletformálásban, az előítéletek csökkentésében, az érzékenyítésben is jó eszközök lehetnek a különféle társasjátékok, szerepjátékok. Példa erre a Szociopoly, egy magyar fejlesztésű társasjáték és interaktív színházi előadás, amely lehetőséget ad arra, hogy a szegénységgel kapcsolatos kérdéseket és sztereotípiákat végiggondoljuk. A játék egy észak-magyarországi kisvárosban játszódik, ahol a résztvevők a helyi lakosok szerepét öltik magukra, átélhetik egy hónap napjait, miközben tartósan munkanélküli szereplők bőrébe bújva kell boldogulniuk segélyekből és alkalmi munkákból származó jövedelemmel. A játék nemcsak társasjáték formában létezik, hanem interaktív színházi előadásként is, amelyet a Mentőcsónak Egység és a „GYERE” Gyerekesély Egyesület közösen hozott létre. A színházi verzióban a szereplők egy részét színészek alakítják. A játék során négy hét eseményeit játsszák el, ahol a résztvevők hétköznapi problémákkal néznek szembe, mint a bevásárlás, számlák fizetése, és megélhetésük biztosítása; túl kell élniük a hónapot. A jelenetek alakulását a szerencse határozza meg, így a nézők közvetlenül tapasztalhatják meg a szegénység kihívásait. A Szociopoly lehetőséget ad arra, hogy a nézők és résztvevők átéljék a szegénységgel járó küzdelmeket, és megismerjék a társadalmi valóságot egy különleges élmény keretében ([http 12](http://12)).

Közösségfejlesztésről szóló oktatási szimulációs társasjáték

A “Közösen egy aktívabb társadalomért” elnevezésű szimulációt partnerségben fejlesztette a Common Thing Foundation, a Centre for Systems Solutions, a Civil Kollégium Alapítvány, a Community Organising Centre, a European Community Organising Network, a Resource Centre for Public Participation és a Serbia on the Move. “A játék célja: eltérő társadalmi attitűdök, helyzetek, interakciók megismerése, demokratikus eszközök és lehetőségek megismerése, a közösség megszervezés lépéseinek feltárása, érdekérvényesítő képességek fejlesztése, csoportalakítás első lépéseinek megismerése” ([http 13](http://13)). A játék azt mutatja be, hogy milyen lehetőségei vannak egy átlagos állampolgárnak, ha sérülnek az érdekei. A játék egy kisvárosban, Tanoburtban játszódik. A játékosok különféle szerepeket töltenek be, mint például a helyi boltost, polgármestert, roma asszonyt, beköltözőket stb. A különböző szereplőknek különféle érdekeik vannak, kérdés, hogy milyen konfliktusokba kerülnek, kooperálnak-e egymással, milyen stratégiáik vannak. A kidolgozók 16 éven felülieknek, 11-16 fős csoportoknak ajánlják a játékot ([http 13](http://13)). A társasjátékhoz szükséges összes anyag (térkép, kártyák, sajtóhírek, moderátori kézikönyv) letölthető a CKA weboldaláról: <https://www.cka.hu/soc/>

Geriátriai szimulációk

A tanulmányunkban bemutatott szimulációs módszerek jól használhatóak az idősellátás és a geriátria területén is (POWERS és ROSS, 2019; EOST-TELLING és munkatársai, 2021; HERNÁNDEZ-LÓPEZ és munkatársai, 2023; SMITH és munkatársai, 2023). A geriátriai szimulációk annyiban speciálisak, hogy kifejezetten az idősek ellátására fókuszálnak, céljuk az idősek számára egészségügyi és szociális szolgáltatásokat nyújtók képzése, készségeik fejlesztése és érzékenyítése. A szimuláció hasznos módszer a tapasztalati tanulásra a geriátriában (BRAUDE és munkatársai, 2015). A geriátriai szimulációk típusai – lásd a 2. táblázatot - például a korszimulációs öltözékek és eszközök használata, az idősebb felnőttek bevonása szimulált résztvevőként, a szimulációs oktatási és tréninggyakorlatok és programok, az Oxford Brookes ációk és az idősödés „szabaduló szoba”.

2. táblázat. Geriátriai szimulációk

Geriátriai szimuláció példák:
• korszimulációs öltözékek és eszközök használata • sztenderdizált kliensek, idősek bevonása szimulált résztvevőként • szimulációs oktatási és tréning programok • demencia szimulációk • szocioterápiás szimulációk • időződés „szabaduló szoba”

Forrás: saját szerkesztés

Öregedés szimulációs öltözékek és eszközök

Az életkor-szimulációs ruhák lehetővé teszik a fiatalabbak számára, hogy megtapasztalják, hogy az idősek milyen nehézségekkel, szenzomotoros károsodásokkal élnek. Ezeket az öltözeteket használják képzésre, továbbképzésekre és arra is, hogy az időseknek termékeket vagy szolgáltatásokat tervező szakemberek jobban megértsék az idősek szükségleteit. Példa erre a GERT korszimulációs öltözet, ami 11 részből áll, mint például speciális szemüveg, fülvédő, fül dugó, nyakrögzítő gallér, kesztyűk, térd- és könyökvédők, súlyos mellény, boka- és csuklósúlyok. Ezeket viselve a résztvevők megtapasztalhatják azt a bizonytalanságot, amit az idősek is átélnek, például amiatt, hogy mozgásuk, járásuk, fogási képességük, látásuk, hallásuk már nem olyan, mint régen. Ezt a GERT öltözetet használják a Würzburgi Julius-Maximilian Egyetemen is orvostanhallgatók oktatására, egy gyakorlati tárgy keretében. A résztvevők visszajelzéseai nagyon pozitívak a szimulációról; a hallgatók 90%-a azt mondja, hogy a kurzus segített nekik abban, hogy bele tudják élni magukat az idősek helyzetébe, megértsék milyen kihívásokkal szembesülnek, és 83%-uk azt válaszolta, hogy empatikusabb lett ([http 14](#)).

A másik példánk az MIT-ről származik, az AgeLAB AGNES (Age Gain Now Empathy System). Az AGNES egy olyan speciális öltözet, amelyet felvéve átélhetjük, hogy egy hetvenes éveit közepén járó idős személy mit érzékel, milyen a mozgékonyasága, ereje, ügyessége. Arra használják, hogy azok a szakemberek, akik az idősekkel dolgoznak, vagy akik nekik nyújtanak szolgáltatásokat, vagy számukra terveznek eszközöket, épületeket, termékeket, jobban megérthessék az időszóddal járó fizikai kihívásokat. Így például kipróbálják mérnökök, építészek, tervezők, marketingesek is. Hogy két egészen egyszerű példát említsünk, az öltözetben kipróbálják a szakemberek, hogy hogyan tud egy idős személy tömegközlekedést használni, vagy épp bevásárolni, saját bőrükön megtapasztalják, hogy milyen nehézségekkel szembesülnek eközben, ez alapján jobban meg tudják tervezni a szükséges átalakításokat. Az AGNES ezáltal növeli az empátiát és hozzájárul ahhoz, hogy az idősek valós igényeihez és szükségleteihez illeszkedő megoldások szülessenek ([http 15](#)).

Idős felnőttek, mint szimulált résztvevők a képzési és tréning programokban

A szimulációkban résztvevő személyek a szimulált résztvevők (simulated participants/SPs), akik másokat, például klienseket/betegeket, családtagokat vagy más fontos szereplőket személyesítenek meg a különféle – akár oktatási, értékelési, kutatási - szimulációk során (SMITH és munkatársai, 2020). A szimulált résztvevők alkalmazása támogatja az időskorúak személyközpontú gondozásához kapcsolódó kompetenciák fejlesztését (SMITH és munkatársai, 2023).

Ahogy arra már utaltunk a szimulációk során a klienseket sok helyen felkészített önkéntesek vagy hallgatók játsszák el, vagy az is gyakori, hogy színészeket alkalmaznak. A gerontológiai

szimulációk során sokan úgy tartják, hogy a legjobb, ha maga a szimulált kliens idős személy, hiszen ők tudnak igazán hitelesek lenni. Aki e mellett érvel azt mondja, hogy egy fiatalabb szimulált páciens sztereotíp módon fogja eljátszani az idős szerepét és nincs elég élettapasztalata, érintettsége, amiktől hiteles lehetne, ami negatív hatással lehet a tanulási eredményre (http 16). Az idősök sztenderdizált páciensként való bevonásának sikerességét, hatékonyságát az egészségügyi szakemberek képzésében, kompetenciafejlesztésében számos tanulmány alátámasztja (SMITH és munkatársai, 2023). Összefoglalva azt mondhatjuk, hogy mindenképpen fontos, hogy olyan személy alakítsa a sztenderdizált páciens vagy kliens, aki hiteles, akár helyzetéből, korából vagy érintettségéből fakadóan, de ha mindez nem is igaz rá, akkor nagyon fontos, hogy legalább megfelelő felkészítésen átesett személy legyen.

Demencia szimulációk

Az Oxford Brookes Egyetem képzési programjában megtanítják az egészségügyi és szociális intézményekben, idősotthonokban, idősellátásban, kórházi osztályokon dolgozóknak, hogy miként támogathatják megfelelően demenciában szenvedő klienseiket. A tapasztalati tanuláson keresztül megértik milyen az élet demenciával, mire van az érintetteknek szükségük. Kipróbálhatják az öregedési öltözékeket, és tanulhatnak a demenciabarát környezetekről, a támogató-segítő eszközökről és technológiáról, demencia ápolással, gondozással kapcsolatos tudnivalókról. A tréning során a résztvevők feladatokat kapnak, például székből felállás, lépcsőn fel- és lejutás, tájékozódás. A nehézségekkel szembesülve hozzáállásuk megváltozik, általában mélyen megérinti őket amit átéltek, és sokkal empatikusabbá és türelmesebbé válnak klienseikkel, pácienseikkel (http 17).

Öregedés szabaduló szoba

Az öregedés szabaduló szobát (Aging escape room) 2018-ban a University of South Dakota Beacom School of Business, Health Services Administration (HSAD) adjunktusa, Carole South-Winter találta ki, és a hallgatói szervezetük bevonásával valósította meg. A szabadulószobás szimuláció célja az egészségügyi dolgozók felkészítése az idősök ellátására, hogy ismerjék meg a szakemberek, milyen nehézségekkel küzdenek nap mint nap az idősök. Az öregedési élmény átélésével megváltozik az, ahogy az idősökhöz viszonyulnak. A szimuláció során speciális szemüveget, cipőt, fejhallgatót használnak; ezek segítségével élhetik át, milyen lehet például szürkehályoggal, ízületi gyulladással vagy halláscsökkenéssel élni (http 18).

Összegzés

A tanulmányban bemutattuk a szimulációs oktatás jellemzőit, valamint azt, hogy milyen típusai vannak, és milyen előnyei lehetnek a szociális munka képzése és gyakorlata szempontjából. A szociális munka szimulációkban való részvétellel a hallgatók több gyakorlatot szerezhhetnek, fejleszthetik készségeiket, visszajelzést kaphatnak, magabiztossá és kompetenssé válhatnak, mielőtt elkezdenének szolgáltatást nyújtani az ügyfeleknek (SUNARICH és ROWAN, 2017; HARRIS és NEWCOMB, 2023; http 2; http 5). A szociális munkás hallgatók képzésében, a szakemberek továbbképzésében, valamint a szociális munka gyakorlati eszközeként széleskörű lehetőség van a szimulációs technikák alkalmazására. Ugyanakkor elmondható, hogy még keveset tudunk erről az újszerű módszerről, kutatások szükségesek, össze kell gyűjtenünk a tapasztalatokat. Fontos lenne, hogy szakmai, módszertani útmutatók szülessenek a szociális munka szimulációkra vonatkozóan. Szem előtt kell tartanunk, hogy nem lehet egyszerűen csak

lemásolni egy-egy jó gyakorlatot, módszert, platformot, szimulációt, mindig a helyi viszonyokra kell adaptálni azt.

Eddig talán sokan a szimulációk kapcsán nagyon drága technológiai megoldásokra gondoltak, és emiatt el is vették ezek használatát, de ahogy a tanulmányban bemutatott példákból látható, sok szimulációhoz „csak” szaktudás, lelkesedés és kreativitás szükséges. A jó gyakorlatok rövid ismertetésével szeretnénk a magyar szociális munkások és oktatók figyelmét is felhívni erre a lehetőségre, és biztatni őket, hogy használják a szimulációkat bátran a képzésekben és a munkájuk során! Érdemes lehet a szimulációs oktatásra vonatkozó ismereteket beépíteni az új Szociális ismertek szakmai tanárszak curriculumába.

Felhasznált irodalom

BOGÁR P. Z., TÓTH L., RENDEKI S., MÁTYUS L., NÉMETH N., BOROS M., NAGY B., NYITRAI M., MARÓTI P. (2020): Az egészségügyi szimulációs oktatás jelene és jövője Magyarországon. *Orvosi Hetilap Orv Hetil.*, 161(26), 1078-1087. <https://doi.org/10.1556/650.2020.31761>

BOGO, M., RAWLINGS, M., KATZ, E., LOGIE, C. (2014): *Using Simulation in Assessment and Teaching: OSCE Adapted for Social Work*. Council on Social Work Education.

BOGO, M. (é.n.): *OSCE Adapted for Social Work*. Research Institute for Evidence-Based Social Work in the Faculty of Social Work, University of Toronto <https://socialwork.utoronto.ca/wp-content/uploads/2018/12/OSCE-for-Social-Work.pdf>

BRAUDE, P., REEDY G., DASGUPTA D., DIMMOCK V., JAYE P., BIRNS J. (2015): Evaluation of a simulation training programme for geriatric medicine. *Age and ageing*. 44. 10.1093/ageing/afv049.

EKLICS K., KOPPÁN Á. (2020): Az orvosi kommunikációs készségek fejlesztésének hatékony módja: szimulációs betegkikérdezés In: *A nyelv perspektívája az oktatásban*. Eger, Eszterházy Károly Egyetem Líceum Kiadó. pp. 351-358.

EOST-TELLING, C., KINGSTON, P., TAYLOR, L., EMMERSON, L. (2021): Ageing simulation in health and social care education: A mixed methods systematic review. *Journal of advanced nursing*, 77(1), 23–46. <https://doi.org/10.1111/jan.14577>

HARRIS, S., NEWCOMB, M. (2023): A Simulated Placement: Using a Mixed-Reality Learning Environment for Social Work Field Education, *Australian Social Work*, DOI: 10.1080/0312407X.2023.2231416

HERNÁNDEZ-LÓPEZ, M. J., RUZAFA-MARTÍNEZ, M., LEAL-COSTA, C., RAMOS-MORCILLO, A. J., DÍAZ-GARCÍA, I., LÓPEZ-PÉREZ, M. V., HERNÁNDEZ-MÉNDEZ, S., GARCÍA-GONZÁLEZ, J. (2023): Effects of a Clinical Simulation-Based Training Program for Nursing Students to Address Social Isolation and Loneliness in the Elderly: A Quasi-Experimental Study. *Healthcare (Basel, Switzerland)*, 11(18), 2587. <https://doi.org/10.3390/healthcare11182587>

KOURGIANTAKIS, T., BOGO, M., SEWELL, K. M. (2019): Practice Fridays: Using simulation to develop holistic competence. *Journal of Social Work Education*, 55(3), 551–564. <https://doi.org/10.1080/10437797.2018.1548989>

KOURGIANTAKIS, T., SEWELL, K. M., HU, R., LOGAN, J., BOGO, M. (2020): Simulation in Social Work Education: A Scoping Review. *Research on Social Work Practice*, 30(4), 433-450. <https://doi.org/10.1177/1049731519885015>

LEE, E., KOURGIANTAKIS, T., BOGO, M. (2020): Translating knowledge into practice: using simulation to enhance mental health competence through social work education. *Social Work Education*, 39(3), 329–349. <https://doi.org/10.1080/02615479.2019.1620723>

NIMMAGADDA, J., MURPHY, J. I. (2014): Using simulations to enhance interprofessional competencies for social work and nursing students. *Social Work Education: The International Journal*, 33(4), 539-548. doi:10.1080/02615479.2013.877128

POWERS, B., ROSS, J. (2019): Improving geriatric care of interprofessional practicing providers. *Innovation in Aging*, 3(Suppl 1), S273. <https://doi.org/10.1093/geroni/igz038.1013>

ROGERSON, C. V., DIGGINS, R., ANDERSON, L. W., O'NEIL, J., STRAW, A. V. A. (2020): Heed the Call: A Simulated Model for Future Field Education Practice and Response to COVID-19. Volume 10.2, Fall 2020, *Practice Digest*, Simmons University School of Social Work <https://fielddeducator.simmons.edu/article/heed-the-call-a-simulated-model-for-future-field-education-practice-and-response-to-covid-19/>

SHLONSKY, A., FEATHERSTON, R., MADIGHMAN, M. (2024): *Simulation-based training for social workers: evidence summary report*. Monash University, Department of Social Work. <https://www.susanmckinnon.org.au/wp-content/uploads/2024/05/MONASH-SOCIAL-WORK-REPORT.pdf>

SMITH, C. M., SOKOLOFF, L. G., ALSABA, N. (2020): Collaborative framework for working with older simulated participants (SP). *BMJ simulation & technology enhanced learning*, 7(2), 112–115. <https://doi.org/10.1136/bmjstel-2020-000613>

SMITH, C. M., ALSABA, N., NESTEL, D., SOKOLOFF, L. G. (2023): Older adults as simulated participants: a scoping review. *International Journal of Healthcare Simulation*, 1-10. <https://doi.org/10.54531/bocf7225>

SUNARICH, N., ROWAN, S. (2017): Social Work Simulation Education in the Field. *Field Educator*, 7(1), 1-9. Retrieved from <https://une.idm.oclc.org/login?url=https://search-proquest-com.une.idm.oclc.org/docview/1924531572?accountid=12756>

<http://>

1. socialworktoday.com/news/enews_0917_1.shtml (Hitchcock, L. I. (n.d.): Learning Social Work Skills From Simulations. *Social Work Today*; Látogatva: 2024.08.30)
2. socialwork.utoronto.ca/simulation-learning/simulation-teaching-learning/ (*What is Simulation-Based Teaching & Learning?* Factor-Inwentash Faculty of Social Work, University of Toronto; Látogatva: 2024.08.30)
3. socialwork.utoronto.ca/simulation-learning/practice-fridays/ (*Practice Fridays*; Factor-Inwentash Faculty of Social Work, University of Toronto; Látogatva: 2024.08.30)
4. youtube.com/watch?v=giZxztFlRTg (*The Simulation Program: Practice Fridays*; Factor-Inwentash Faculty of Social Work; Látogatva: 2024.08.30)
5. wbhm.org/2023/how-hard-is-life-after-prison-this-simulation-in-birmingham-offers-a-taste/ (Hodgin, M. S.: *How hard is life after prison? This simulation in Birmingham offers a taste*. WBHM NPR News for the Heart of Alabama 2023, June 30.; Látogatva: 2024.08.30)
6. online.une.edu/blog/new-innovation-in-msw-field-experience-virtual-field-simulation-now-available/ (*New Innovation in MSW Practicum Experience: Virtual Practicum Simulation*, By Vision Blog on August 16th, 2020 in Blog, Online Graduate School, Social Work, University of New England; Látogatva: 2024.08.30)

7. socialworktoday.com/marketing/webinars/2020/une/SWTUNEPresentation.pdf (Rogerson, C., Diggins, R. & Anderson, W.: *Innovation in Field Experience. SOS Model* (Simulation & On-Site). University of New England Master of Social Work Online Program July 29, 2020; Látogatva: 2024.08.30)
8. kognito.com/blog/adolescent-sbirt-skills-for-health-professionals/ (*Adolescent SBIRT Skills for Health Professionals*, December 15, 2020; Látogatva: 2024.08.30)
9. socialwork.uky.edu/uk-social-work-launches-virtual-reality-child-welfare-investigation-simulation/ (*UK Social Work Launches Virtual Reality Child Welfare Investigation Simulation*, By Crystal Collett Barnes, Published February 15, 2023, the College of Social Work (CoSW) at the University of Kentucky; Látogatva: 2024.08.30)
10. uknow.uky.edu/campus-news/uk-social-work-launching-oculus-vr-support-group-foster-teens (*UK Social Work launching Oculus VR support group for foster teens*, By Jill Harding and Lindsey Piercy Nov. 7, 2022, the College of Social Work (CoSW) at the University of Kentucky; Látogatva: 2024.08.30)
11. socialworker.com/feature-articles/technology-articles/teaching-group-dynamics-using-virtual-reality/ (*Teaching Group Dynamics Using Virtual Reality*, *Virtual Reality at University of Montevallo*, by Brendan Beal, MSW, Ph.D.; Látogatva: 2024.08.30)
12. jegy.hu/program/szociopoly-mentocsonak-egysegy-gyeregyerekesely-egyesulet-82705 (*Szociopoly – Mentőcsónak Egység / „GYERE” Gyerekesély Egyesület*; Látogatva: 2024.08.30)
13. cka.hu/kozosen/ (*Szimulációs társasjáték a közösségszervezésről!* Civil Kollégium Alapítvány; Látogatva: 2024.08.30)
14. age-simulation-suit.com/ (*Age simulation suit GERT*, Produkt + Projekt; Látogatva: 2024.08.30)
15. agelab.mit.edu/methods/agnes-age-gain-now-empathy-system (*AGNES (Age Gain Now Empathy System, MIT AgeLab)*; Látogatva: 2024.08.30)
16. icenet.blog/2021/03/17/working-with-older-adult-simulated-patients-sps-to-deliver-effective-geriatric-simulations/ (*Working with older adult simulated patients (SPs) to deliver effective geriatric simulations*, By Nemat Alsaba, Lisa Sokoloff and Cathy Smith; Látogatva: 2024.08.30)
17. carehome.co.uk/news/article.cfm/id/1573972/dementia-simulation-training-offers-care-workers-first-hand-experience-of-ageing-with-the-condition (*Dementia simulation helps to improve care worker practice*, Article By: Ellie Spanswick; Látogatva: 2024.08.30)
18. midwestmedicaledition.com/articles/aging-escape-room-designed-to-grow-awareness-and-empathy (*Aging “Escape Room” Designed to Grow Awareness and Empathy*; Midwest Medical Edition; Látogatva: 2024.08.30)